

תוכנית יכולות לבגרות מקבע/ות "חסם"
מחקר הערכה

בוצע על ידי בית הספר לחינוך,
אוניברסיטת תל אביב

חוקרים: פרופ' זהר אופלטקה וד"ר עדית ליבנה

טבת תשע"ט, דצמבר 2018

יכולות לבגרות – מקצועות חסם

התוכנית מופעלת בבתי ספר בפריפריה הגיאוגרפית חברתית בישראל, ע"י עמותת יכולות מיסודה של קרן רשי בשיתוף משרד החינוך, אגפי החינוך בישובים ושותפים פילנתרופיים

מטרת התוכנית:

לאפשר לתלמידי יא'-יב' שנכשלו או שעפ"י חוות הדעת של ביה"ס יכשלו במקצוע חובה לבגרות עד שלושה ("מקצועות חסם") – לעומוד בהצלחה בבחינות/ות הבגרות במקצועות חסם אלו, ובכך לרכוש תעודת בגרות מלאה.

נתונים על התוכנית – תשע"ז:

- ✓ בתשע"ז הופעלה התוכנית ב-50 בתים ספר מ-31 יישובי פריפריה בмагזרים: היהודי, הדרומי והבדואי.
- ✓ בתשע"ז, מדד הטיפוח הממוצע ("מדד שטראוס") של בתים הספר שהשתתפו - 8.35.
- ✓ בתשע"ז- 94% ממתחילה בתוכנית עמדו בהצלחה בבחינות/ות הבגרות במקצועות חסם.
- ✓ 84% מהמשתתפים מכיתה י"ב זכו לתעודת בגרות בעקבות השתתפות בתוכנית.
- ✓ סה"כ 1,035 משתתפי התוכנית זכו בתעודת בגרות בתשע"ז.

נתונים על התוכנית – עשור תשס"ח-תשע"ז:

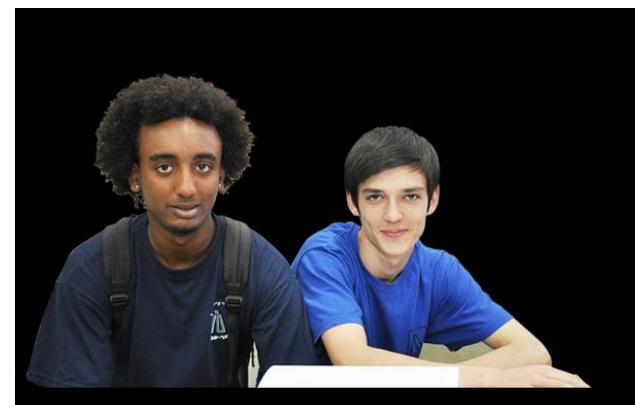
- ✓ בעשור השני תשס"ח-תשע"ז, 12,099 תלמידים עמדו בהצלחה בבחינות הבגרות במקצועות חסם במסגרת התוכנית.
- ✓ 9,628 תלמידים מבוגרי התוכנית היו זכאים לתעודת בגרות (92% מהמשתתפים).

1. לבדוק את השפעה המצתברת של התוכנית על התלמידים.

2. להעיר את השפעות התוכנית ברמת בית הספר.

3. לזהות את עמדות ותפיסות המעורבים בתוכנית לגבי:

- איזו תקופה
- דרכי ישומה
- ותרומתה לתלמידים

1. סקר

בקרוב **224** תלמידים שנדרגו מtower עשרה בתיא ספר המשתתפים בתוכנית, במגזרים היהודי הדרומי והבדואי. הסקר בדק תפיסות לגבי לימודים של התלמידים.

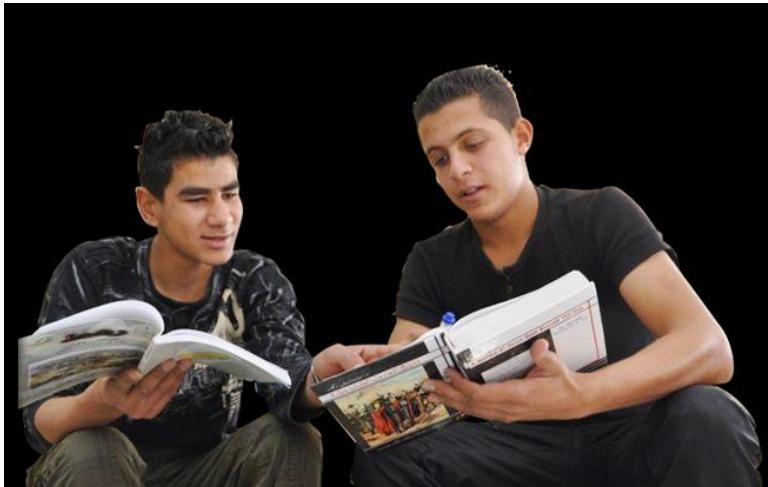
2. ראיונות עומק

בקרוב **C-60** קובעי מדיניות, תלמידי ומפעילי התוכנית בבתי הספר שנדרגו, בכלל זה מנהלי בתיא ספר, תלמידי ובוגרי התוכנית, רכזיו ומורי התוכנית.

3. ניתוח משני

של דוח'ות שנערכו על ידי עממות יכולות ואושרו בידי אוניברסיטת תל אביב, בכלל זה דו"חות סיכון שנתיים של עממות יכולות וסקר השתתפות בהשכלה הגבוהה של בוגרי חסם.

הגברת שילוב הבוגרים בהשכלה הגבוהה

- ✓ כמחצית מובוגרי התוכנית,**
השתלבו במערכת השכלה הגבוהה תוך שמונה שנים מסיום יב', שיעור דומה
למומצע הכלל ארצי של השתלבות בהשכלה הגבוהה.

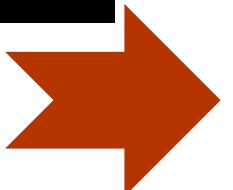
שיפור התפיסות הלימודיות של התלמידים

השתתפות בתוכנית מעלה באורך מובהק סטטיסטי את:

- ✓ מיקוד השליטה הפנימית של התלמידים,
  - ✓ תפיסת התפקוד הלימודי שלהם,
  - ✓ שאיפה להמשר למידים באקדמיה.

ממצא בולט בחשיבותו, נוכח העובדה שהתכנית נמשכת לאור תקופה קצרה יחסית.

ממצאים - השפעה על בתי הספר

התוכנית נתפסת כנכס לבית הספר

- ✓ התוכנית מעלה את שיעורי הזכאות לבגרות בבית הספר.
- ✓ השפעתה גדולה, משומ שפועלת בפריירה שם שיעורי הזכאות לבגרות נמוכים בהשוואה לשובים מובוססים.
- ✓ כל המעורבים בתוכנית טוענים כי עליה להמשיך ולהתרחב בבתי הספר בו היא פועלה ובבתי ספר אחרים.

הטמעת התפיסה החינוכית של התוכנית בבית הספר

- קיימים הבדלים בין בעלי תפקידים בהטמעת התפיסה החינוכית של התוכנית בבית הספר.
- מידת השפעה של התוכנית על בית הספר נקבעת לפי תפיסת המנהלים את התוכנית, ומידת הדומיננטיות של רצוי התוכנית בבית הספר.
- ✓ הטמעת התפיסה החינוכית של התוכנית בבתי ספר גבוהה יותר בקרב בעלי תפקידים שמשתתפים בפועל בתוכנית.
- ✓ פחות גבוהה בקרב מי שלא נחשפו לתוכנית.
- ✓ עדין התוכנית נתפסת כמובילה לשינוי ממשוני בבית הספר.

שביעות רצון מהתוכנית

- המנהלים מרצוים ברובם המוחלט מכיר שהתוכנית פועלת בבית הספר.
  - **מציניהם כי התוכנית תורמת:**
  - להעלאת **שיעוריו הבגרות** בבית הספר (במיוחד במתמטיקה, שתלמידים רבים מתקשים בו),
  - לשיפור **הביטחון העצמי** של התלמידים והאמונה ביכולותיהם הלימודיות.
  - המנהלים מצינים את **הקשרים** החמים שנוצרו בתוכנית בין תלמידים למורים, הודות לאכפתיות וdagga רבתה של המורים, ויצירת קירבה **רגשית בין מורה לתלמיד**.

המנהלים מעוניינים להרחיב ולשפר את התוכנית

בין הצעות:

- הרחבת התוכנית למקצועות נוספים ולקבוצות נוספות
  - צירוף תלמידים מכיתה י' לתוכנית
  - שיפור המיומנות של המורים (בעיקר במקצוע המתמטיקה)
  - קבלת מימון ישיר לתוכנית ממשרד החינוך

"עוצם ההתיחסות לתלמידים המתקשים האלה, שעלולים לנשור, להצליח להחזיר אותם למסלול - זה בעיני היתרון הראשון ונקודת החזקתו העיקרית בתכנית".

"גם השתלמויות של המורים אינן להתייחס לתלמידים, השיטה מאוד מתאימה וועזרת"

האמונה של המורים בתלמידים, שהם יכולים, זה מה שمبיא את התלמידים להאמין בעצמם וביכולות שלהם.

כל עניין השיטה והיישום שלה, אני חשב, מהוות את עיקר נקודות החזקה של התכנית בנוסף למספר השעות וההשקעה בימי המרתון למשל".

"תכנית תורמת לכל הצדדים השותפים בה: תלמיד יכול לארח בבית-הספר התוכנית מעלה את הצליח, מקבל עוד ההזדמנות ולסיטים עם בגרות. **אחוזה הזכאות**"

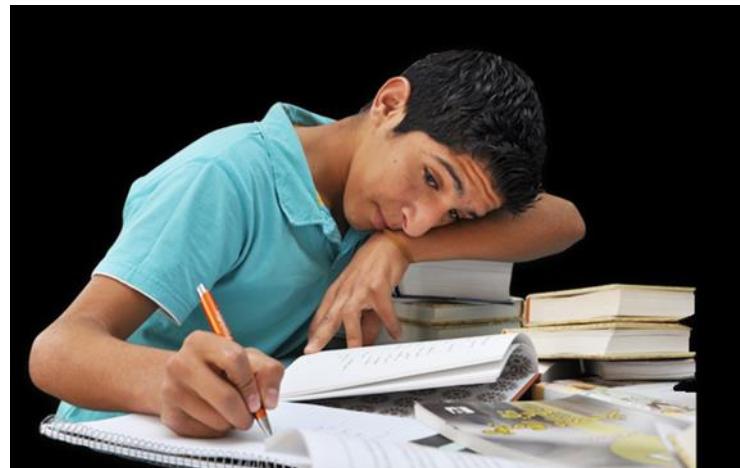
"וגם המורים שמלמדים בה יהיו יותר טובים ומנוסים מבחינה מקצועית"

шибועות רצון רבה מהתוכנית לאור תרומתה להצלחת התלמיד

- התלמידים והבוגרים הביעו **шибועות רצון** מהשתתפותם בתוכנית.
- הם מצינים, כי התוכנית הביאה לא רק להצלחה במקצועות החסם, אלא להתקדמות **בכל מקצועות הלימוד**, לאחר והתוכנית מפנה הרגלי לימוד ומחזקת את המוטיבציה ללמידה.
- חלק מהתלמידים ציינו את תרומת התוכנית לחיזוק **הביטחונן העצמי** שלהם ולגיבוש אישיותם.
- התלמידים מצינים את **רמת ההוראה הגבוהה** בתוכנית, נכונות המורים להסביר את החומר הנלמד בסבלנות, והיחסים הקרובים והמכילים שהתרפתחו ביניהם למורים.

מיוט התלמידים סבור כי התוכנית עמוסה מדי

- תלמידים אלו טוענו כי משור התוכנית הקצר והמרתוונים הלימודים מטילים עליהם עומס רב.

"במסגרת התוכנית הזאת למדתי מינומיות חדשות שלא היו לי קודם לכן,
זה עזר לי מאוד בתוכנות להגשת מבחני הבגרות".

"זה מأتגר, מבחן, מעודד. אני קיבלתי 0 בהתחלה אז החלטתי לעלות , 30 ,
50. אתה רואה את השינוי, ומרגיש טוב. זה מעודד אותך להצליח, ולא סתם
לעבור את הבגרות, אלא להוציא ציון טוב".

"התוכנית מאפשרת לי להצליח במקצוע היחיד שהוא לי ספק אם אצליח. לא הייתה
בטוחה בזאת, אבלהצלחת עליון 100, שלא חלמתי עליו אפילו במתמטיקה.
התוכנית חסכה המון זמן".

התוכנית נמצאה כתכנית ייחודית בתפיסה החינוכית המאפיינת אותה ובשיטת ההוראה הנהוגה בה, היעילה בהשגת מטרותיה ברמת התלמיד וברמת בית-הספר, המתבססת על יחסים טובים וקרוביים בין בעלי התקדים לתלמידים וכן בין עצם ובעלת תרומה משמעותית לכל המעורבים בה.

התוכנית מצליחה להגדיל את שיעורי הזכאות לבגרות של המשתתפים בה, ושיעורי הזכאות של בתי הספר המשתתפים בה.

התוכנית משפרת את הדימוי העצמי של התלמידים, ואת השתלבותם במערכת ההשכלה הגבוהה.

התוכנית זוכה לשביעות רצון רבה מבני העניין, שהיו רוצים לראות אותה מתרחבת

תודה רבה!

